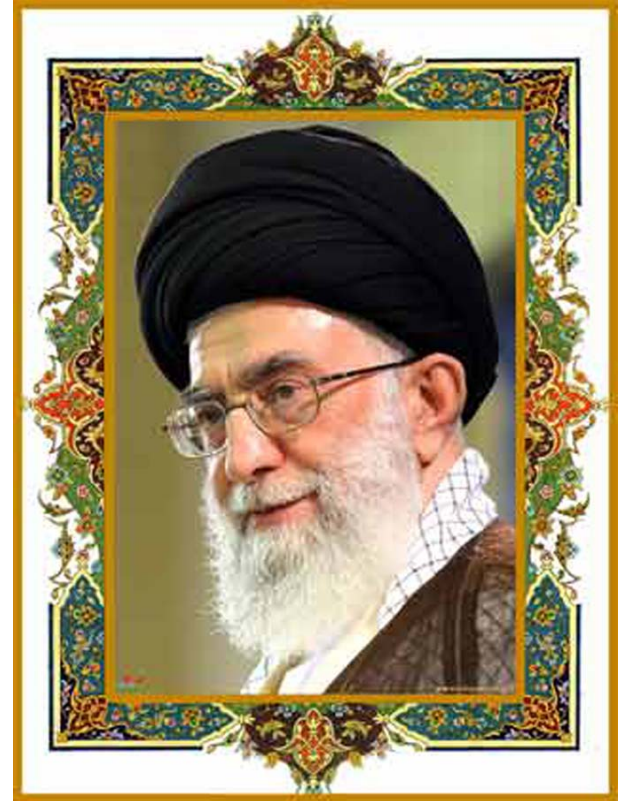

حدیث اخلاق ۸

بهبترین روش برای تحقق عملی کردن علم

«عن علی (ع) قال: قال رسول الله (ص): اللهم ارحم خلفائی، ثلاثاً». سه مرتبه، حضرت فرمودند: «اللهم ارحم خلفائی».

«قيل: يا رسول الله! و من خلفائك؟ قال: الذين يبلغون حدیثی و سنتی ثم یعلمونها امتی»، کسانی که سخن مرا و سنت مرا آنچه را که در رفتار پیغمبر تحقق پیدا کرده است، چه با بیان لسانی، چه با عمل، این را به

مردم می‌رسانند یعنی مبلغ سخنان پیامبر به مردم هستند.

«ثم یعلمونها امتی»؛ یعلمونها با تبلیغ چه فرقی دارد؟

اینکه می‌فرماید: تبلیغ می‌کنند بعد آن را به امت من تعلیم می‌دهند، به نظر می‌رسد مراد این است که آن را در خارج تحقق می‌بخشند.

تعلیم دادن به این معنا باشد که آنچه را از معارف، با زبان، با نوشتن، با تبلیغ به گوش این و آن رسیده است، این را می‌آموزند، آموزش عملی، در عمل آن را تحقق می‌بخشند که البته تحقق عملی دو نحو ممکن است باشد:

یکی اینکه: انسان معلم و مبلغ در رفتار شخصی خود روشی را انتخاب کند که مردم از او فرا بگیرند؛ «كونوا دعاة الناس بغير السننكم» با زبان می‌شود مطالبی را تعلیم داد اما بهتر از آن این است که انسان با عمل خود حقایق دینی را تعلیم بدهد، در عمل خود آنها را منعکس کند.

احتمال دیگر اینست که با ایجاد نظام و جامعه اسلامی آنها را تحقق دهد. وقتی جامعه اسلامی بوجود آمد، نظامات اسلامی حاکم بر زندگی جمعی مردم شد، این، بهترین روش تعلیم است؛ یعنی مردم را حرکت می‌دهد در آن مسیری که حدیث پیغمبر و سنت پیغمبر برای مردم مشخص کرده است. احتمال دارد که این «ثم یعلمونها امتی» با توجه به تعبیر امت، به امت من آنها را تعلیم می‌دهند، احتمال دارد که این معنای دوم

اقوی و اظهر باشد. (امالی، ص ۲۴۷)